

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1915 kl. 5 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, i anledning av herr Molins i Dombäcksmark motion, nr 170, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utarbetande av en statistisk redogörelse angående Norrlands förhållande till det övriga Sverige.

Närvarande: herrar von Sneidern, Winberg*), Kahlström, Holm, Widlund, Kloo, Modig, Lübeck, Svensson i Kompersmåla och Olsson i Rödningberg*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en av herr Molin i Dombäcksmark inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 170, som för förberedande behandling överlämnats till kammarens tredje tillfälliga utskott, har motionären yrkat, att andra kammaren för sin del skulle besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville gå i författning om utarbetandet och framläggandet av en statistisk redogörelse angående Norrlands förhållande till det övriga Sverige, företrädesvis i ekonomiskt och socialt hänseende.

Beträffande vad av motionären anförts till stöd för berörda framställning får utskottet hänvisa till motionens innehåll.

Över förevarande motion har utskottet införskaffat härvid fogade yttrande från statistiska centralbyrån. (Se bilaga.)

Som motionären erinrar, väckte han vid 1914 års senare riksdag en motion med enahanda yrkande, som i den nu föreliggande. Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, till vilket jämväl nämnda motion för förberedande behandling remitterades, yttrade i sitt utlåtande i anledning av motionen:

*Motion i
förevarande
ämne vid 1914
års senare
riksdag.*

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 13 saml. 3 avd. 3 häft. (Nr 3.)

»Utskottet delar motionärens uppfattning om »att det i lika hög grad är Sveriges som Norrlands livsintresse, att Norrland försvaras, bibehållas och utvecklas, även om statens hittills vidtagna åtgärder för Norrlands del skenbart icke alltid förräntat det kapital, som där nedlagts.»

Även är utskottet ense med motionären däri, att tillgodogörandet av Norrlands naturrikedomar — dess malmer, dess skogar och på sistone dess vattenfall — spelat och spelar en ytterst betydelsefull roll i Sveriges ekonomiska liv. För att endast nämna några få siffror, må anföras, att i Sveriges totalexport år 1912, som hade ett värde av 760 miljoner kronor, ingingo från Norrland exporterade trävaror och produkter därav till ett värde av icke mindre än 170 miljoner kronor, samt att av den under år 1912 till ett värde av 59.7 miljoner kronor exporterade järnmalmen icke mindre än ungefär fyra femtedelar torde hava blivit exporterade från Norrland.

Men i motsats till motionären håller utskottet före, att Norrlands ovannämnda ekonomiska betydelse är känd och även beaktad av statsmakterna, liksom kännedomen om Norrland är i ständigt stigande hos vårt lands befolkning. Någon särskild åtgärd för skingrandet av en enligt utskottets mening ej särskilt framträdande okunnighet just på detta område hos vårt folk anser utskottet därför icke vara av behovet påkallad. Detta så mycket mindre som utskottet ej delar den uppfattning, som motionären synes hysa, nämligen att en landsdels förmåga att med sina speciella naturtillgångar verksamt bidra till förbättrandet av landets ekonomi i dess helhet, skulle vara ett avgörande skäl för statens ingripande för att befrämja denna landsdels utvecklingsmöjligheter på andra områden. Oberoende av en landsdels tillgång på lätt realiserbara naturtillgångar föreligger nämligen, enligt utskottets åsikt, skyldighet för statsmakterna att kraftigt understödja den ekonomiska utvecklingen till gagn för hela landets befolkning, såväl i Norrland som annorstädes, där utsikter till en dylik utveckling givas. Utan tvivel föreligga ock, beträffande Norrland, för statsmakterna stora uppgifter, vilkas lösning de med säkerhet heller icke komma att undandraga sig. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla, att statsutgifter till förmån för en avlägsen landsdels glesare befolkning — utgifter, vilkas även framtida räntabilitet är oviss — dock äro fullt berättigade, då redan gemenskapen med den svenska statskroppen ger en sådan befolkning berättigade anspråk på att ej bliva styvmoderligt behandlad vid fördelningen av de förmåner, som vår kultur förmår att skänka.

Utskottet finner således icke de motiv, som motionären framfört för sitt yrkande, bärande och hyser vidare den uppfattningen att vårt

lands officiella statistik redan nu i avsevärd grad kan lämna upplysningar om de norrländska länen. Som bekant komma dessutom femårsöversikter över rikets utveckling hädanefter att publiceras av statistiska centralbyrån. Utgivandet av dessa femårsöversikter bestämdes i samband med beslut om upphörande av Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser. Utskottet har inhämtat, att i dessa femårsöversikter skall stor uppmärksamhet ägnas de särskilda länens förhållanden. Härigenom komma de redan med den nuvarande statistiken förefintliga möjligheterna att erhålla upplysningar om de norrländska länen att ytterligare ökas, och varda ju på så sätt motionärens önsknings i viss mån uppfyllda.

Den av motionären föreslagna anordningen — ett »boksut — — — för Norrland å ena och övriga Sverige å andra sidan» — skulle åter, fränsett svårigheten att utföra detsamma, på ett olämpligt sätt få sken av en avsikt att ställa en del av fäderneslandet i motsatsförhållande till den övriga delen av riket, ett företag som utskottet icke kan förordna.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde utskottet, att motionen ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda; och blev motionen av andra kammaren avslagen.

I sin nu upprepade motion hänvisar motionären till en av Svenska Trävaruexportföreningen publicerad statistik över trävaruexporten från Norrland. Denna statistik är, enligt vad utskottet inhämtat, åstadkommen genom bearbetning av uppgifter, hämtade ur Sveriges officiella handelsstatistik, vilken innehåller uppgifter om de från de olika tullkammardistrikten exporterade varuslagen av större betydelse och således jämväl lämnar dylik upplysning bl. a. om de från de norrländska hamnarna exporterade trävarorna.

I övrigt har icke av motionären framförts eller eljest något nytt förekommit, ägnat att bibringa utskottet en ändrad uppfattning i förevarande hänseende. På grund härav och då utskottet till alla delar instämmer i ovan återgivna utlåtande, får utskottet hemställa,

att herr Molins i Dombäcksmark motion, nr 170,
icke må till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1915.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bilaga.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t, på därom av riksdagens andra kammarens tillfälliga utskott nr 3 framställd begäran, genom nådig remiss den 16 dennes anbefallt Statistiska centralbyrån att skyndsamt avgiva underdånigt yttrande över en inom nämnda kammare väckt motion, nr 170, i fråga om utarbetande av en statistisk redogörelse angående Norrlands förhållande till det övriga Sverige, får centralbyrån, med återställande av remissakten, i underdånighet anföra följande.

Den ifrågasatta redogörelsen skulle enligt motionärens ursprungliga förslag behandla de ekonomiska och sociala förhållandena samt utmynna i ett bokslut med debet- och kreditposter för Norrland å ena och övriga Sverige å andra sidan. Sedermera har motionens syfte närmare preciserats så, att redogörelsen borde lämna svar på följande spörsmål: vilka värden har Norrland exporterat sedan 1800-talets början; vilka värden hava under samma tid importerats till Norrland, och huru förhåller sig handelsbalansen i Norrland till handelsbalansen i övriga delar av riket; huru mycket har Norrlands befolkning fått erlægga i tull till staten och till södra Sveriges kvarn- och godsägare; till vilka belopp uppgå statens direkta anslag till Norrland hittills; vilka värden finnas ännu att tillvarataga och utnyttja i Norrland?

Omöjligheten att statistiskt belysa alla dessa frågor ligger i öppen dag. Statistiska centralbyrån vill endast beröra ett par av dem. Den svenska handelsstatistiken föreligger först från och med år 1871 i det skick, att därur kan hämtas kvantitetsuppgifter om import och export av viktigare varor för varje särskilt tullkammardistrikt. För uppgörande av en handelsbalans erfordras emellertid, att dessa kvantiteter omräknas i penningar. Men även om detta läte sig göra och även om man finge antaga, att importen till och exporten från de norrländska tullkammardistrikten sammanföle med de norrländska länens utrikes handelsomsättning, vore icke därmed siffrorna för handelsbalansen färdiga. Härfor erfordras även värdeuppgifter beträffande den inrikes handelsomsättningen mellan Norrland och övriga delar av riket, men därom är den officiella statistiken icke för närvarande, och torde aldrig bliva, i stånd att lämna några som helst upplysningar. Vad nu anförts om handelsbalansen gäller även tulluppbörden. För en lång följd av år kunna visserligen uppgifter om den samma inom varje tullkammardistrikt hämtas ur den officiella handelsstatistiken, men tulluppbörden i de norrländska hamnarna giver icke någon riktig föreställning om, i vad mån den norrländska befolkningen genom konsumtion av tullpliktiga varor bidragit till statsverkets inkomster av tullmedel. Även här är den inrikes handelsomsättningen en faktor, som icke får lämnas ur räkningen.

Måhända kunde dock tagas under överbägande, om icke det av motionären uppställda målet vore möjligt att, åtminstone till viss grad, uppnå genom andra åtgärder, för vilka icke heller motionären synes hava varit främmande. I den officiella statistiken föreligga för en lång följd av år åtskilliga uppgifter meddelade för vart och ett av rikets län, såsom om befolkningsförhållanden, jordbruk, industri, skatte-taxeringar o. s. v. En lämplig och kortfattad sammanställning av dessa lätt tillgängliga uppgifter skulle utan tvivel vara ägnad att underlätta en tilläventyrs före-

fintlig strävan hos vårt folk att förskaffa sig ökad kännedom om Norrlands utveckling i jämförelse med övriga delar i riket. Av några yttranden i motionen att döma har emellertid motionären med sin hemställan närmast avsett att lämna riksdagens ledamöter material till vägledning och upplysning vid behandling av speciella norrlandsfrågor. Huruvida i detta hänseende något mera allmänt behov föreligger, tillkommer ej Statistiska centralbyrån att söka avgöra.

Stockholm den 27 februari 1915.

Underdånigst

Ludvig Widell.

Hugo Burström.
